

Хө өсгүлгнэ 4-ч номертэ совхозин үзмджтэ кōдлмшин дамшлтиг олд тархахмн

Ик ору—эвинь олдж газр эдлгүгнд

Совхозин газрин агүүнь 100 миньг гар гектар газр. Энүнэс 12 миньг гектарнь хагьлдсн газр, 52 миньгн 834 гектарнь малин идг, 33 миньгн 284 гектарнь нур болн бсв хадлгьна газр. Садт, дакад олд кесерүлгч мод суулгүлгнд 24,5 гектар, боодт болн усн зогсид сала-сардгт 2 миньгн 42 гектар газр эдлгүджәнә.

Эн агүү-ик газрин эвинь олдж, бдгә цэгин научү улас интә йоста кевәр хәләдж-шиндждж, газрин чиринь меддж, ямаран газрт ю кехән эртәс тоолдж эдлж олзлхла, совхозин эдл-ахуа ик туста олзтань лавта.

Эн туст совхозин гардчир (директорнь олд меддж Александр Трофимович Киселев), сүл джилүдт му биш кōдлмш кецхәд. Газр олзтагьяр эдлхин эрдк муугьяр бсвн ургүд нур болн му идгтә 21 миньгн гектар газр хагьлгүдәд, буудан болн малин хотин культур таргдждж, тер тоод 1956 джилд 16 миньгн 590 гектар эмгк болн эмгшрән газр хагьлгүд.

Совхоз джиләс джил күртл ямар таргд таран улм осәд йовна. Онгәд гихлә, Халыг таньгьчии газр-усна бәәдл намрт таргд буудан культур йиринәс хол ик ургүц бгнә. Улгүрн, 1956 джилд намрт таргд цагьан гуйрин буудә нег гектарас дундлад 11,5 центнер ургүц бгв. Иим ургүц, тарәнә газр сәәнәр белдлгнә болн агротехническ заавр ардн ордж күцәнә ашд бәрглсн. Нидн джил эн совхоз тарәнә кōдлмшин цуг аңгәс нег миллион 816 миньгн арслн цевр ору авб, эс гндж совхозин цуг оругүн 57 процентн авгдә. Намр тарән тарәнә авсн нег центнер цагьан гуйрин буудан үнн зурегьяр 26 арслн 05 деншгин ормд 35 арслн 33 деншг болдж багьяр. Эн то—совхозин коллектив эврәнн газран ягьлж эвинь олдж, экономическ олзтагьяр эдлжәхин зүүлджәнә.

Тим болв чигү, тәрмр бснә, багчин, нег улгү эрдн-шнн ургүц ода бийн ик тату. Тер учар, газр бел келгнә кōдлмш болн агротехническ заавр күцәлгнә кōдлмш дегд ик чир зүүджәнә. Эн джилд цуг культурмуд сән газрар таргдждж. Тәрә тәрх цуг газр агротехническ зокал-ла ирднцгү сәәнәр самлгдждж, сәәнәр бел келгдждж. Нидн намр таргдсн нег миньгн газрт нег гектарн нег центнер супер-фосфат цагдждж теткүл бгдждж. Тегәд эдн эн джил ик ургүц авхар седджәнә.

Торгн ноос авхин гблә

Совхозин кōдлмшин гол хаалгын—хө бсгүлгн. Давсн шилмудин эргид совхозин эчирин, дамг малчирин болн специалистрин кучалгьяр шүрүн нооста цуг хōбдн толгьәсн торгн болн торгн ноостад бōрджд йовх хōбдт хүврәгджд.

1956 джилд государствд бг-

дгсн ноосна 80 процентн торгн гндж, 20 процентн торгн дōрджд йовх ноосн гндж бгдә. Сүл джилүдт хōбдн тохм ясуулгьяр темдгтә кōдлмш келгджд йовна. „Советск меринос“ тохмта хōбдиг ик нооста болн ик хацта „Ставропольск“, „Кавказск“ тохмта хуцмудла харгьуллж, хōбнә тохм ясгджд бәәнә.

Одгә цагт совхозд илгүлгн тохмта 78 хуц, „Ставропольск“ тохмта болн эднә тохмас гарсн хойрлгч үй 7 миньг гар нәәдир хōд бәәнә.

Совхозин ах зоотехник үр Инженевский, фермсин зоотехникүдтә хамдан джил болгн хōбдиг ноосарн, насарн, кев-хацарн, эр-күбкәрн илгүджд отармуд бурдәнә. Сән ургүцтә нәәдир хōд болн хуцмуд бас илгүлгжд, эднә тохминь тасрхан угагьяр ясна. Эинь сән чиртә торгн ноос, мах государствд икәр орулдж бгх эв-аргь бгнә.

Хө бсгүлгнә төрмүд

Совхоз эн джиләс авн хōбдән үвләр болн эрт хавьар хурьтулгүлгнәд экләд орджәнә. Ингдж төл авлгн, хōбнәс авгдг ноос болн мах икүлүл берк чиртә, хө бсгүлгнә хәлхд түрүн нүсрт йовх дамшл болджәнә. Иим бдгә цэгин сән дамшл йоста кевәр делгрүлхәр седхлә, дулан хаша болн бас, малин хотин элвг кōрн бәлх кертә. Тингәд эдл-ахүгнән тетгхлә, хө бсгүлгнәс ордж ору холван бсхн лавта.

Дакад нег шин төрин тускар келчкхәр седджәнәдн. Энүнә утхн ахрар келхлә иим: гарсн хургүдиг хойр джил зургьяр сәр болгьчакд хуцла харгьуллж хәләдждәнә. Түрүн үзмдждн дегд соньмджәтә. Хойр дундур настанд хуцла харгьсн зун толгьә хōбнәс, ах хōбч А. П. Агофонов—136 хургь, ах хōбч И. М. Злоренко—135 хургь авчана. Хургүдн йирин хургүдәс бооджнцгү, бсхлнә бола. Дакад тингәд, насн күцәд хуцла харгьсн хōд багьяр ик нооста, брн хацта, сән ургүцтә, дүсүрн махта бола.

Мана санагьяр болхла, иим хәлгьяр хōбнә тохм ясхлә, сән бөлх бәәдләтә. Болв, ода неерәд лавлдж келжд болшго, эн төриг цаарандн хәләтж, шиндждж, ямаран олзта болхнн сōрх кертә.

Кошард, басд хургүд бәрдж бооджулдж ясу-лхнн тускар

4-ч номертә совхоз сүл джилмүд шин гарсн нхл хургүдиг кошард, басд бәрдж тетгджд бооджулна. Энүнә утхн иим: гарсн нхл хургүдиг түрүн 5-6 хонгт эктәгнн хамдн кошард бәрәд, хәләджд кōкүлнә. Дарук 10-20 хонгт, хургүлсн хōбдиг сән идгт идүлх цагт, хургүдиг экинн дахулл уга, кошард үлдәгьәд, гарин хот бгәд бәрнә. Экринн бәрт хойр гурв хәрү авч ирдж хургүднн кōкүлнә. Сōбдн болхла хургүднн экләгн хамдан хонцхана. Ингәд хәләджд хардж тетгсн хургүд, даарснәс болн шавр идснәс кōлтә гөмтхн, йовдж муурхн, гөдхнш. Тегәд хургүднн гару дегд багь болна.

Шидрәс Приютна района 4-ч совхозд Халыг таньгьчии эдл-ахун кōдлчирин негдч экономическ конференц болжәнә. Таньгьчии эдл-ахун тулгьд амтин түрүн болдж уугьрлжәк экономическ конференц, эдл-ахун олд зүсн хәлхд хурсн дамшл, кōдлмшин сән бәрц, аңц тархалж, цаарандн делгрүлгнә берк ик чир зүүдждәнә.

Мах гаргүлгнән икдүлхмн

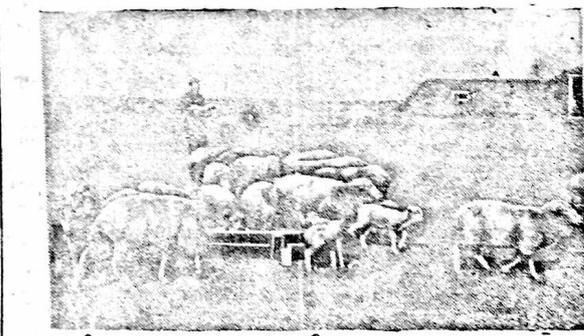
Совхозд 2 миньгн 200 толгьа үкр мал бәәнә. Эн бас ик орута эдл-ахун аңгь болджәнә. 1956 джиләс авн үкр саадган хәләд, махна мал бсгүлгнд ордж. Энн чик гндж меджәнәдн. Юнгәд гихлә, малин сән шимтә хот татг болад, үкрәс үс авлгн олз уга болна, кесг саамдан нам гаругьан хәрүлхн. Улгүрн, 1956-ч джилд нег центнер үснә үнн зурегьяр 115 арслн-гин ормд 253 арслн 50 деншг болв. Ингәд, бод мал бсгүд мах авлгь хәләхлә, эдл-ахун сән туста, орута бола. Дакад мал ясуулад, мах авлгнид хәлә болсн гару гархш, нургүлгжд, кевтән гишнә бн-гәр газрин илг эдлгнә, тегәд махн кимд тусад, ик ору үзүлнә.

Нидн джил нег центнер махна үнн зурегьяр 358 арслн-гнн ормд 153 арслн болв. Махнас орсн цевр орун болхла, нег миллион 162 миньгн арслн болдж гарв. Тер учар махна мал бсгүлгнә төр агүү ик эдл-ахун чиртә, тасрхан уга, тодрха оңг бгдх төр болдж гарчәнә.

Совхоз эн туст элвг эв-аргьтә. Ик хацта, махта, хәлүнгән цаг даад халыг тохм үкр малтә. 1956 джилд государствд орулдж бсн 697 толгьа бод малин 471 толгьән дундлад 380-д килограмм тәтв. Тим икәр таргүлдж ясрдж!

Малин хотин батта кōрнүг бұрдәх кертә

Малин хот белдлгнә хаалгьяр сүл цагт бас му биш кōдлмш келгджд. Давсн джилд 8928 тонн бсвн хәлдлә, зурегьяр болхла 7887 тонн хәлдх бәәсн. Улгүлгнә дигнн олад гаргьсн ашд, 2300 тонн бсвн үлдсн бәәнә. Овснә чиринн хәдгүлхнн эрдк машигьяр энүг шахад, сунгьгьяр ода боогьад овалджәнә.

ЗУРГТ: Хургүтә хōд ус уугьад гарч йовнә.

Эн джил малин хот гндж 14 миньгн 390 гектар газрт тәрән таргдждәнә. Тер тоод 2500 гектар тәрмр суданск бсвн, 3200 гектар сорго бсвн, 1835 гектар эрдн-шншә, 911 гектар люцерн бсвн, 6944 гектар хар гуйрин буудә таргдә. Эрдн-шншә цугтан термгәд таргджд. Иим кевәр малин хот белдлгнә кōдлмш делгрүлгн, эврәнн ашан лавта бгхн магьд уга. Малин хотин батта кōрн бұрдәлгнд совхозин цуг механизатормуд, кōдлчир болн спецна-листир эврәнн аргь-члән, медрлән нōл уга, тәвлж йовнә.

Оругүн шин бу-лг—шову бсгүлгн болн загьс бәрлгн

Эврәнн газран сәәнәр шиндждж-хәләджд, болм чигә сала-саргар боодж ус бәрлгнә кōдлмш бас му бишәр делгрәж йовна. Ода деурән совхозин газрин агүүд 13 боодт усн тогтагдсн бәәнә. Энүнә чиринь дегд ик Уси, нег үлү мана таньгьчии газрт берк чиртә мōн.

Минь одадн күртл совхозд шовун үзгдгдг билә. Ода совхозин боодгүлар, наласн нуурмудар яраллад дала аал гарун болн нугьсн шовуд бōм-цхәнә. Уснд бōмдг шовуна тонь эн джил 3 миньгн кōрхмн, така шовуна тонь болхла 12 миньгн болхмн. Эн джил совхозд такан 26 миньгн ондгн авгдхмн.

Тосхлтиг улм бōдлүлхмн

Совхозин эдл-ахун олзта-орута болсн учар, дакад государствәс авгдг мōнүг цагтан, чикәр эдлсн ашд совхоз эврәнн эдл-ахун тосхлт темдгтә кевәр делгрүлдж чад эв-аргьтә болсн.

1952 джиләс авн 1956 джил күртл совхозд 14 кошар, мал эмнлгнә гер, маши яслгнә мастерской, электростанц, арвн джилә школин гер, 450 күн сууд ормтә клуб, радио-узалин гер, больниц, банн, столовин, совхозин контро күн бәәд 33 гер тосхгдв. Цуг эн тосхлте государствн нег кертә. Сәәхн кесг модд суулгьяд ферме, централн усальб

сәхрүлгьяр бас темдгтә кōдлмш келгдсн бәәнә. Дулан кошар, хаша-бас, малин хот белдлгн джил болгн улм икәр келгд эвәтә, эс тингхлә малас, хōбнәс икәр ноос, мах авхар күләджд болшго. Эн йирин цугтәд медгнә. Тингәд бәәрн газрин элвг тосхлтин материал, чолу, хулс, шавр, солом олзлдж, малин тосхлт делгрүлгн—эркн, хо-оран саагдшго төр болд.

Партийн организац болн совхозин күч-кōлсч олд

Совхозд бәәршгсн, дамг, кōдлмштан чадмг-чидмг кōдлчир, механизатормуд, хōбчир, тосханчир, эдл-ахун олд зүсн халхн специалистр хамцсн бәәнә. Эн Шадмуд, 4-ч совхозд тасрлан угагьяр хōр гар джил кōдлдж йовх директор Александр Трофимович Киселевин гардарт, энүнә сургь-меджд бсж боссн. А. Т. Киселев бийн эдл-ахун ик дамшл-тә, медрләтә күн. Совхозин эдл-ахун бсгд, энүг аль-бс халхарн бōдлүлдж делгрүлгнә А. Т. Киселевин нильчн, кесн ачн дегд ик. Совхозин партийн организац, коммуни-стр, эклцин партгоранизаци сәгәләр Илья Павлович Лубенецкий толгьачтә, кōдлмшин нүсрт йовдж, олд үлгүр болдж, ардан партийн биш улс дахулдж, эдл-ахун олд зүсн аңгьсәр кōдлчхәнә.

Дирекц болн партийн организац, хōбчирин, малчирин болн цуг кудлмшчирин тускар бдр болгн килмджән тәвлж, зовнн-джиргьәнн хәләджд, кōдлмшән делгрүлнә. Совхозд, кōдлмшин сән үзмдждн төлә социалистическ дорлән угагьяр кōдлмш келгдх. Социалистическ дорләнә йовуд сәр болгн хәләджд диглгднә. Дорләнә түрүн нүсрт гарсн бригадт улан дарц бгднә. Бригадт кōдлжд йовх улсн болхла, мōнүгәр мōрәлгднә.

Партийн сургьмджин кōдлмш күн болгнәд күргджд келгднә. Тегәд эдл-ахун оңг зүсн хәлхд кōдлжд йовх күн болгн кōдлмштан даалгьвртә болж, кōдлмшин чиринн меджд кōдлчхәнә. Кōдлмшәр сән үлгүр болдж йовх улс бдр болгн бснә. 1956 джилд 1662 гектар джōблн цазр хәгьлсн тракторист А. С. Гринев хаврин тарәнә кōдлмшин цагт 7,7 гектар газр хагьлхнн ормд 13 гектар күпәджд, тракторист В. А. Голово 45 гектар нормин ормд 70 гектар газрт тәрмр суданск бсв тардждә. Кōдлмшч Бавунә Васильев фермин залачт шиндгдв. Ода эн Ставропольск Краевой Советин депутат. Эдн—дирекцин болн эклцин партийн организацин тул болна.

Партийн организац хōбчирин, малчирин, специалистрин партгийн коммунистическ серл-ухагьяр агсна. Тегәд чигн 4-ч совхозин эдл-аху аль-нег халхарн бсж, бōдлдж, орута-олзта болдж таньгьчии совхозмудт нерн гарч йовнә.

Э. МАНДЖИЕВ.
КПСС-н Халыг Обкомин совхозин отделин инструктор.